

สรุปบทเรียน TDGA e-learning

หลักสูตร การสร้างความเข้าใจกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance Framework Awareness)

รอบการประเมินที่ ๒/๒๕๖๖

*****

ชื่อ-สกุล นายมาโนชญ์ ครองตน ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต4 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ฝึกอบรมโดย ระบบฝึกอบรมเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล

Thailand Digital Government Academy

1.วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในเรื่องของธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ
2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการในการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

2.หัวข้อในบทเรียน

1) พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบ ดิจิทัล พ.ศ. 2562

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีความก้าวหน้า และเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและการประกอบธุรกิจของประชาชน ซึ่งในการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐที่ผ่านมายังมิได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ได้อย่างเต็มที่ และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้ เป็นระบบข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สมควร ให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่ การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ

รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถ ตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2) ที่มาธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance for Government) ข้อมูลจัดเป็นทรัพย์สินที่สำคัญในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐจึงได้ให้ความสำคัญกับการนำข้อมูลมาใช้สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจ และสังคมดิจิทัลให้กับทุกภาคส่วน แต่ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาเชิงนโยบายและปฏิบัติ ทั้งในเรื่องความซ้ำซ้อนของข้อมูล ความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล (เช่น การรักษาความลับ การเข้าถึงข้อมูล การรักษาความเป็นส่วนบุคคล) คุณภาพของข้อมูล (เช่น ความถูกต้อง ความครบถ้วน ความเป็นปัจจุบัน) การเปิดเผยข้อมูล (เช่น หน่วยงานเจ้าของข้อมูลไม่อนุญาตให้เข้าถึงข้อมูล กระบวนการขอใช้ข้อมูลซับซ้อนและใช้เวลานาน ข้อมูลไม่อยู่ในรูปแบบที่ใช้งานต่อได้ง่าย) และยังไม่มีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ประเด็นปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ อาจเป็นผลมาจากการบริหารจัดการข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจนของหน่วยงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการและแนวปฏิบัติในธรรมาภิบาลข้อมูลและบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เพื่อให้การได้มาและการนำไปใช้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน มั่นคงปลอดภัย รักษาความเป็นส่วนบุคคล และสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงปลอดภัยได้จริง ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance for Government) จึงถูกจัดทำขึ้น เพื่อกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการข้อมูล โดยประกอบด้วย สภาพแวดล้อมของธรรมาภิบาลข้อมูล กฎเกณฑ์หรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกับข้อมูล บทบาทและความรับผิดชอบในธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ กระบวนการธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ และการวัดการดำเนินการและความสำเร็จของธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ กล่าวคือ บุคคลที่ได้รับบทบาทในธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จะมีหน้าที่ในการกำหนดขอบเขต กฎเกณฑ์ และนโยบายข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ เพื่อควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ตั้งแต่การสร้าง การจัดเก็บ การประมวลผล การใช้ การเผยแพร่จนถึงการทำลาย โดยกฎเกณฑ์และนโยบายข้อมูลต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรของแต่ละหน่วยงาน การวัดผลการดำเนินการช่วยให้เห็นระดับการดำเนินการของธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการหรือคุณภาพของข้อมูลธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จะเป็นแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐ ทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ นำไปปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยงานเพื่อให้สามารถปรับตัวตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

3) ข้อมูล (Data)

ข้อมูล (Data) คือ ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น คน สัตว์ สิ่งของสถานที่ ฯลฯ โดยอยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมต่อการสื่อสาร การแปลความหมาย และการประมวลผล ซึ่งข้อมูลอาจจะได้มาจากการสังเกต การรวบรวม การวัดข้อมูล เป็นได้ทั้งข้อมูลตัวเลข ภาพ เสียง หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่สำคัญจะต้องมีความเป็นจริง และต่อเนื่อง ซึ่งตัวอย่างของข้อมูล เช่น คะแนนสอบ ชื่อนักเรียน เพศ อายุ เป็นต้น

ชนิดของข้อมูล

1. ข้อมูลตัวเลข ประกอบด้วยตัวเลขเท่านั้น เช่น 145 2468 เป็นต้น มักจะนำมาใช้ในการคำนวณ
2. ข้อมูลอักขระ ประกอบด้วยตัวอักษร ตัวเลข และอักขระพิเศษหรือเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น บ้านเลขที่ 3/2
3. ข้อมูลภาพ รับรู้จากการมองเห็น เช่น ภาพบุคคล ภาพสัตว์ต่าง ๆ
4. ข้อมูลเสียง รับรู้จากทางหูหรือการได้ยิน เช่น เสียงพูด เสียงเพลง เป็นต้น

ประโยชน์ของข้อมูล

1. ด้านการเรียน เช่น ข้อมูลที่ได้จากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนหรือเป็นความรู้เพิ่มเติม
2. ด้านการติดต่อสื่อสาร เช่น ถ้าเรามีข้อมูล เราสามารถที่จะสนทนาพูดคุย หรือบอกเรื่องต่าง ๆ ให้กับผู้อื่นได้
3. ด้านการตัดสินใจ เป็นการช่วยให้เราตัดสินใจต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เช่น การเลือกซื้อของเล่น ถ้าเราทราบราคาของเล่นในแต่ละร้าน จะทำให้เราเลือกซื้อของเล่นที่เหมือนกันได้ในราคาที่ถูกที่สุด

4) ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลข้อมูลและการบริหารจัดการข้อมูล

ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลข้อมูลและการบริหารจัดการข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูล (Data Management) เป็นกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลทั้งระบบ ตั้งแต่ เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การสร้าง (Create) จัดเก็บ (Store) ใช้ (Use) เผยแพร่ (Publish) จัดเก็บถาวร (Archive) และทำลาย (Destroy) หรืออาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการ ข้อมูลครอบคลุมวงจรชีวิตของข้อมูล (Data Life Cycle) ทั้งระบบ ในขณะที่การธรรมาภิบาลข้อมูลจะมุ่งเน้นที่การนำข้อมูลไปใช้ เป็นการจัดการ ควบคุม และดูแลข้อมูลให้ นำไปใช้ในทางที่เหมาะสม กล่าวคือ เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และนโยบายขององค์กร เพื่อให้ เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างสูงสุดและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมตามมาภายหลัง ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ในปัจจุบันข้อมูลได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ประกอบกับ ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น ล้วนมีความ

หลากหลาย ไม่คงเส้นคงวา และไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น หากไม่มี กระบวนการกำกับดูแลข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นมาตรฐาน อาจส่งผลกระทบต่อองค์กรตามมาในภายหลังได้ การ กำกับดูแลข้อมูลจึงมักจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผน การกำหนดสิทธิ การควบคุม การ บังคับ การใช้อำนาจในการตัดสินใจ และวิธีการใช้ข้อมูลที่เหมาะสม

โดยสรุป ธรรมชาติของข้อมูลมีพื้นฐานของแนวคิดมาจากทั้งในและต่างประเทศ ที่ต่างได้ให้ความสำคัญ กับ ข้อมูล โดยมองว่าเป็นทรัพยากรสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรในปัจจุบัน ซึ่งมีข้อมูลอยู่เป็นจำนวน มาก อีกทั้งยังมี แนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิดดังกล่าวนอกจากจะมุ่งเน้นที่ข้อมูลแล้ว ยัง พิจารณารวมถึงการบริหารจัดการข้อมูลโดยรวม ครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การกำหนด บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ การปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับในการนำข้อมูลไปใช้งาน และการควบคุม ความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล ฯลฯ โดย ปัจจัยต่าง ๆ นั้น ล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลข้อมูลจึงต้อง อาศัยความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร และพนักงาน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล เพื่อให้การกำกับดูแล ข้อมูลนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5) กรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐในระดับหน่วยงาน

กรอบธรรมาภิบาลข้อมูล ประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ 3 ส่วนหลัก ได้แก่

- 1) ส่วนการดำเนินการด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการธรรมาภิบาลข้อมูล (Rules of Engagement)
- 2) ส่วนการดำเนินการด้านโครงสร้างของ บุคลากรที่รับผิดชอบในการธรรมาภิบาลข้อมูล (People and Organizational Bodies)
- 3) ส่วนการ ดำเนินการด้านกระบวนการธรรมาภิบาลข้อมูล (Data governance processes) รวมถึงการ ดำเนินการด้าน การวัดการดำเนินการและความสำเร็จของธรรมาภิบาลข้อมูล ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการ ดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลข้อมูล อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน

6) แนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล

คณะกรรมการธรรมาภิบาลข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงสุดของหน่วยงาน (Chief Executive Officer) ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (Chief Information Officer) ผู้บริหารข้อมูล ระดับสูง (Chief Data Officer) ผู้บริหารด้านการรักษาความปลอดภัยระดับสูง (Chief Security Officer) และ ผู้นำ หรือผู้รับผิดชอบในแต่ละ ส่วนงานหลักขององค์กร (Key Business Unit Head)

ทีมบริการข้อมูล (Data Steward Team) ทีมบริการข้อมูลทำหน้าที่ในการให้ข้อมูล และให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ดิจิทัล การกำกับมาตรฐานงานด้านดิจิทัล และโครงสร้างพื้นฐานของงานดิจิทัลในด้านต่าง ๆ อันจะสนับสนุน ให้เกิดการกำกับดูแลข้อมูลที่ดีอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ทีมบริการข้อมูลไม่ได้มีการกำหนด โครงสร้างของ ทีมงานอย่างชัดเจน โดยสามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการ หรือบริบทองค์กรนั้น ๆ เป็นสำคัญ

ผู้มีส่วนได้เสียกับข้อมูล (Data Stakeholders) ผู้มีส่วนได้เสียกับข้อมูลที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการ กำกับดูแลข้อมูลขององค์กร ต่อทีมบริการ ข้อมูลและ คณะกรรมการกำกับดูแลข้อมูล ประกอบไปด้วย เจ้าของข้อมูล (Data Owners) ทีมบริหารจัดการ ข้อมูล (Data Management Team) ผู้สร้างข้อมูล (Data Creators) และผู้ใช้ ข้อมูล (Data Users)

การกำหนดกระบวนการธรรมาภิบาลข้อมูล เป็นการกำหนดขั้นตอนที่ใช้ในการดำเนินการธรรมาภิบาล ข้อมูล เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ แนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการธรรมาภิบาลข้อมูล โดยเริ่ม ตั้งแต่ระดับการวางแผน ไปจนถึงระดับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพ มีความปลอดภัย สร้างมูลค่า และสามารถเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานทั้งในส่วนของการ เปิดเผยข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูลและแลกเปลี่ยน และการ สร้างประโยชน์จากข้อมูล

(นายมาโนชญ์ ครองตน)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ